

Hva er nytt i håndverk, design og produktutvikling?

Håndverk, design og produktutvikling er et helt nytt utdanningsprogram, som ble innført høsten 2020.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 22.06.2021

Dette er et skapende og praktisk fag. Elevene skal erfare og få god kjennskap til håndverkstradisjoner som utgjør grunnlaget for de yrkene Vg1 leder videre til. Utdanningsprogrammet leder til 41 ulike tradisjonelle håndverksyrker.

Vg1

Programfagene skal gi elevene forståelse for arbeidsprosesser i et eller flere håndverksfag, fra idé til ferdig produkt. Eleven skal designe, utvikle egne produkter, arbeide etter arbeidstegninger, mønster og oppskrift, og gjenskape og reproducere tradisjonelle håndverksprodukter. Elevene kan få jobbe med materialer, teknikker, verktøy og maskiner mot ulike interesseområder i utdanningsprogrammet. Elevene skal utvikle evne og mot til å utforske og stille spørsmål ved utfordringer i samtiden. Programfagene og kompetansemålene gir handlingsrom for å tilpasse opplæringen lokalt.

Bærekraftig utvikling som tema er gjennomgående og sentralt i programfagene. Kjennskap til og refleksjon rundt valg og bruk av ulike materialer, produksjonsmetoder, kvalitet, holdbarhet og gjenbruk er i sentrum for elevenes læring.

Vg2

De nye læreplanene i Vg2 skal legge til rette for en god progresjon fra Vg1-planen. Det innebærer blant annet at innholdet i læreplanene på Vg2 er mer spesialisert og komplekst, og at elevene skal bruke kompetansen de har tilegnet seg på mer avanserte måter. De skal lære å se muligheter innenfor digitale ressurser, og samtidig bevare fagenes egenart og styrke. Læreplanene skal legge til rette for et lokalt handlingsrom og gi muligheter for tilpasning.

Å jobbe i et håndverksfag innebærer å utvikle skaperevne, videreføre håndverkstradisjoner, og bidra til næringsutvikling. I Vg2-planene har vi lagt vekt på sammenhenger mellom valg av materialer, produksjonsprosesser, design, funksjon og bærekraft i utvikling av håndverksprodukter. Opplæringen skjer gjennom å observere, herme og øve i verksteder over tid. Elevene skal lære å videreføre tradisjoner, og de skal jobbe med reparasjon, restaurering og utvikling av nye produkter.

Det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling er sentralt i de nye Vg2-planene. Elevene skal få grunnlag for å ta ansvarlige valg i utvikling og vedlikehold av håndverksprodukter med lang levetid. Videre legger læreplanene vekt på evnen til å reflektere kritisk over anskaffelse og håndtering av materialer, mulighet for gjenbruk og håndtering av avfall. Læreplanene legger vekt på at elevene skal jobbe i tråd med bestemmelser for helse, miljø og sikkerhet, holde orden på egen arbeidsplass og ta hånd om maskiner, verktøy og utstyr.

Samiske læreplaner og samisk innhold i læreplanene

Læreplanen i Vg2 duodji er fastsatt av Sametinget. I denne læreplanen er samiske verdier, samisk språk og urfolkperspektiv særlig vektlagt. Praktisk arbeid med tradisjonell og nyskapende duodji-/duodje-/duedtie, kunnskap og respekt for ulike tradisjoner og forståelse for naturen og naturmaterialer er viktig i denne læreplanen.

Det er gjort endringer i tilbudsstrukturen som har ført til endringer i innholdet i Vg2-læreplanene.

- Stururmakerfaget er lagt ned
- Optronikerfaget er flyttet til elektro- og datateknologi

Disse endringene gjør at Vg2 urmaker kun leder videre til Vg3 urmakerfaget. Læreplanen er endret i tråd med dette.

I Vg2 søm og tekstilhåndverk er møbeltapetsererfaget tatt ut av Vg2-tilbudet og omgjort til et særløpsfag. Salmakerfaget er delt i to fag, Vg2 bilsalmakerfaget og Vg2 salmakerfaget.

Vg3

De nye læreplanene i vg3 skal legge til rette for en god progresjon fra vg2-planene. Innholdet i læreplanene på vg3 er mer spesialisert, og lærlingene skal bruke kompetansen de har opparbeidet seg på mer avanserte måter. Tradisjonell håndverkskompetanse rommer kunnskap som er vesentlig for et bærekraftig samfunn og som kan bidra til næringsutvikling.

Å arbeide i et håndverksfag innebærer å utvikle skaperevne og håndlag. Opplæringen skjer gjennom observasjon, utprøving og oppøving av ferdigheter og teknikker. Håndlag er en grunnleggende ferdighet i alle fagene. Lærlingene skal videreføre håndverkstradisjoner og arbeide med reparasjon, restaurering og utvikling av nye produkter. De fleste av vg3 læreplanene ivaretar et tydelig kundeperspektiv, og lærlingene skal forberede seg på et arbeidsliv som stiller krav til både praktiske ferdigheter og evne til kommunikasjon og samhandling med kunder, oppdragsgivere, arbeidsgivere og kollegaer i fagene.

Det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling er sentralt i alle de nye vg3-planene. Valg av materialer, produksjonsprosesser og utvikling av produkter med lang levetid og gjenbruksmuligheter er gjennomgående temaer. Mange av læreplanene har også med temaet folkehelse og livsmestring hvor håndlag og ansvarlige valg står sentralt.

Læreplanene legger vekt på at lærlingene skal utvikle gode arbeidsrutiner og ta hånd om verktøy, maskiner og utstyr i tråd med bestemmelser for helse, miljø og sikkerhet.

Samiske læreplaner

Læreplanene i de fem duodjifagene fastsettes av Sametinget. I disse læreplanene

er samiske verdier, samisk språk, et urfolkperspektiv og kunnskap om naturen og naturmaterialer i håndverksutøvelsen særlig vektlagt, i tillegg til det som er nevnt over.

Særløp

De nye læreplanene for særløpsfagene skal legge til rette for progresjon fra Vg1. Sentrale kjennetegn for særløpsfagene er at de er små fag, og opplæringen etter Vg1 gis i bedrift. Lærlingene i disse fagene skal utvikle skaperevne, videreføre tradisjoner og bidra til utvikling av fagene i samtiden. De skal jobbe med utvikling av nye produkter, reparasjon og restaurering. Læreplanene vektlegger fagenes rolle i arbeidet med å sikre verdens natur- og kulturarv.

Det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling er sentralt i de nye læreplanene for særløpsfagene. Læreplanene legger til rette for at lærlingene tilegner seg god kjennskap til materialer og produksjonsprosesser som grunnlag for å ta ansvarlige valg i utvikling og vedlikehold av produkter med lang levetid. Videre vektlegger læreplanene evne til å reflektere kritisk over anskaffelse og håndtering av materialer, samt mulighet for gjenbruk og håndtering av avfall. Læreplanene legger vekt på at lærlingene skal jobbe i tråd med bestemmelser for helse, miljø og sikkerhet, holde orden på egen arbeidsplass og ta hånd om maskiner, verktøy og utstyr.

Læreplanene for glassblåserfaget og møbeltapetsererfaget fastsettes sammen med læreplanene for Vg3 i juni 2021.

Læreplaner i håndverk, design og produktutvikling